

دیدگاه

موضوع: صادرات صنعتی و تحولات اخیر آن

شماره: ۴۷۵

تاریخ: ۱۳۹۲/۰۷/۱۰

تهیه و تنظیم: سید حمید رضا اشرف زاده

توضیح اجمالی:

هنوز هم سیاست افزایش صادرات غیر نفتی و صنعتی، استراتژی اصلی و محوری توسعه اقتصادی است که مدتهاست به دلیل اختلافات سیاسی با دنیای غرب و همچنین سیاست های نادرست بانک مرکزی قدیم سطح هدف صادرات غیر نفتی را که انتظار می رفت در افقی نزدیک به ۲۰۰ میلیارد دلار برسد بسیار پایین تر نگه داشته است. در این میان صادرات کالاهای صنعتی تولید داخل کشور می بایست بسیار سریع تر از صادرات غیر نفتی رشد کند و قاعدتا انتظار داشتیم هم اکنون سطح صادرات صنعتی به ۱۰۰ میلیارد دلار برسد اما بسیار کمتر از این است و در حقیقت در سال ۱۳۹۱ میزان صادرات صنعتی ۲۶/۷ میلیارد دلار بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ برابر ۲/۴ میلیارد دلار کاهش داشته است. دلیل اصلی این کاهش نه تحریم ها بلکه گسیختن شیرازه اقتصاد کشور و سیاست های داخلی و خارجی نادرست بوده است.

هم اکنون شواهدی در دست است که نشان می دهد صادرات صنعتی کشور در سال ۱۳۹۲ نیز میل به نزول دارد که بسیار پدیده نامبارکی است ولی لازم است وزارت صمت سیاست های درست و صحیح تشویق صادرات را در شرایطی که تنش های سیاسی با غرب رو به کاهش است به اجرا بگذارد. جهت گیری صحیح بانک مرکزی در هفته گذشته در مورد نرخ ارز یک سیاست مناسب است اما برای توسعه صادرات صنعتی کافی نیست. هم اکنون صنایع با شرایط انقباض اعتبار روبرو هستند و بانک ها نتوانسته اند اعتبارات لازم برای رشد صنعتی را که برای افزایش تولید و به تبع آن افزایش صادرات لازم است، تامین کنند. به علاوه بسیاری از صنایع پس از هدفمندی یارانه ها و افزایش قیمت سوخت با مشکل تعویض یا انتقال تکنولوژی برای کاهش مصرف سوخت روبرو هستند و هنوز دولت فکری برای نجات آن ها نکرده است. یکی از دلایل این مشکل نیز عدم تامین اعتبار از سوی بانک هاست. بنظر می رسد سیستم بانکی هنوز از شوک های اختلاس، شوک نقدینگی بعد از بحران ارزی و شوک انقباض اعتبارات خارج نشده و می شود به تعبیری گفت سرمایه داری مالی انحصاری در ایران که کنترل آن در دست سیستم بانکی است، اقتصاد را به خطر انداخته است. لازم است دولت سیاست های مناسبی را برای خروج از این وضعیت تنظیم و اجرا کند.

سیاست های تدریجی شامل اجرای طرح هایی است که در بلند مدت به نفع اقتصاد تمام می شود نه در کوتاه مدت. مثلا برای افزایش بهره وری، سیاستها باید بلند مدت را مد نظر داشته باشند زیرا در کوتاه مدت به سرعت نمی توان بر بهره وری تاثیر گذاشت. اما سیاستها برای کوتاه مدت شامل طرح نجات سریع بانک هاست. باید منابع سیستم بانکی تامین شود تا بتوان اعتبارات را به سرعت در اختیار صنایع قرار داد. این اولی ترین سیاستی است که باید به سرعت اجرا شود. در بلند مدت می توان با اجرای طرح های عمرانی از قبیل گسترش شبکه آذارده ها و ریل ها و سایر زیرساخت ها به مناطق مختلف کشور هزینه های اقتصادی اجرای طرح های بخش خصوصی را کاهش داده و به این ترتیب بر بهره وری اثر گذاشت. تمام این سیاستها به افزایش صادرات صنعتی کمک میکند چه در کوتاه مدت و چه در بلند مدت.

به علاوه در بیشتر کشورهای جهان برای رشد صنعتی محیط اقتصاد کلان مناسبی را ایجاد می کنند. در حال حاضر این محیط مساعد در اقتصاد وجود ندارد، اما امید می رود در دولت جدید بتوان محیط اقتصاد کلان مناسبی ایجاد کرد. قبل از هر چیز باید به سیاست تثبیت اقتصاد اندیشید که شامل کاهش تورم از طریق افزایش نرخ بهره است. اجرای سیاست پولی بر مبنای توسعه صنعت و صادرات صنعتی می تواند محور مناسبی برای برای یک سیاست پولی تثبیت کننده باشد. کاهش سطح مصرف دولتی و کنترل مصرف خصوصی می تواند به کاهش تورم و افزایش صادرات منجر شود. علاوه بر تقویت نرخ ارز برای کاهش جذب داخلی باید سیاست های مالی و بودجه دولت به نحوی تنظیم شود که نرخ رشد صادرات صنعتی را کاهش ندهد که البته کار بسیار مشکلی است اما می تواند محور عملیات مالی و پولی دولت باشد. باز پس گرفتن معوقات بانکی از وام گیرندگان بدحساب که اغلب به طرق نادرستی وام ها را دریافت کرده و هیچ کدام از آنها را نه در پروژه های تولیدی بلکه در سفته بازی یا خروج پول از کشور صرف کرده اند عاجل ترین سیاستهاست.

نکات کلیدی:

در طول دهه های اخیر دولت به اهمیت صادرات صنعتی و افزایش آن پی برده اما سیاستهای زیگ زاگی برای این هدف طراحی کرده است. به علاوه درآمد سرشار نفتی در هفت سال از هشت سال عمر دولت های نهم و دهم اگرچه همانند تجربه سال های ۱۳۵۳ تا ۱۳۵۵ صادرات غیرنفتی و صنعتی را کاهش نداد اما این هدف را از دید خارج کرد به نحوی که صادرات صنعتی در سال ۱۳۹۱ کاهش یافت. در این راستا مهمترین مشکلی را که می توان تشخیص داد سیستم بانکی و محیط اقتصاد کلان است که شواهد نشان میدهد دولت یازدهم در مورد آنها دیدگاه درستی دارد اما به دلیل میراث های گذشته نمی توان به راحتی کاری انجام داد. اگر چه باید بتوان بین نفع آتی و نفع بلند مدت توازن درستی ایجاد نمود. در این صورت می توان نسبت به آینده امیدوار بود اما مهمترین هدف که در شرایط کنونی باید مورد توجه مسئولین باشد جلوگیری از سقوط صادرات صنعتی در سال ۱۳۹۲ است و بهترین اقدام برای این هدف نجات همزمان سیستم بانکی و بخش صنعت خواهد بود.

تأیید رئیس موسسه:

تأیید رئیس گروه مشاوران: